

7 ta' Lulju, 1998

Imhallfin:-

S.T.O. Joseph Said Pullicino B.A. (Hons.), LL.D. - President
Onor. Joseph A. Filletti B.A., LL.D. A.R. (Hist.) S.
Onor. Albert Manchè LL.D.

George Gatt

versus

Francis E. Carbone

**Danni - *Lucrum Cessans* - Infortunju fuq ix-Xoghol -
*Multiplier***

*Il-fatt li persuna dizabbli tkun qed tahdem u taqla' aktar milli kienet
 qed taqla' qabel korriet ma jfissirx li hija ma setghetx issib
 opportunitajiet ahjar ta' xoghol kieku ma korrietx. Id-dizabbilità
 neccessarjament timplika nuqqas fil-persuna fil-potenzjal taghha
 ghax-xoghol, mhux biss ma' l-employer prezenti izda ukoll ma'
 terzi jew anke jekk tahdem ghal rasha.*

*Il-Qorti rriteniet li l-multiplier li jrid jigi adoperat huwa li l-persuna
 tigi kkunsidrata fl-età meta korriet u mhux minn xi data li l-*

kontroparti jidhrilha li jkun tassew beda l-lucrum cessans.

Il-Qorti:-

Rat is-sentenza mogħtija mill-Onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-20 ta' Ottubru, 1995 fil-kawża fl-ismijiet premessi li tinqara hekk:

“Il-Qorti:-

Rat iċ-ċitazzjoni ta' l-attur li biha, wara li ppremetta:

Illi fid-9 ta' Marzu, 1984, waqt li huwa, impjegat mal-Korporazzjoni rappreżentata mill-konvenut, kien fuq ix-xogħol, huwa ġie ordnat jerfa' ċilindru peżanti tal-gass;

Illi, bhala konsegwenza ta' dan, huwa soffra leżjoni fid-disk ta' l-ghadma ta' l-ghonq u danni konsegwenti għal dan;

Illi dan l-infortunju fuq ix-xogħol kien dovut għal nuqqas ta' sigurtà u attenzjoni għas-saħħa u l-inkolumità tal-haddiema da parti tal-konvenut *nomine*;

Talab li l-konvenut *nomine* jgħid għaliex:

Ma għandux jiġi ddikjarat u deċiż illi l-infortunju fuq ix-xogħol li soffra fid-9 ta' Marzu, 1984, kien dovut għal nuqqas ta' sigurtà u attenzjoni għas-saħħa u l-inkolumità tal-haddiema da parti tal-konvenut;

Ma għandhomx jiġu llikwidati d-danni li soffra bhala riżultat ta' dan l-infortunju;

Ma ghandux jiġi kkundannat iħallsu s-somma hekk likwidata;

Bl-ispejjeż, inklużi dawk ta' l-ittra uffiċjali kontra l-konvenut li jibqa' mħarrek għas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni ġuramentata u n-nota tax-xhieda ta' l-attur;

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut *nomine* li biha eċċepixxa;

Illi t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-attur ma ġie mgieghel jagħmel xejn li ma kienx fil-kors tad-doveri normali tiegħu;

Illi, fit-tieni lok, b'riżultat ta' l-allegat incident tad-9 ta' Marzu, 1984, l-attur ma soffra l-ebda diżabilità permanenti;

Omissis;

Rat is-sentenza ta' din il-Qorti, diversament ippresjeduta, mogħtija fil-11 ta' Novembru, 1988 li biha ċaħdet it-talbiet kollha ta' l-attur bl-ispejjeż kontra tiegħu;

Rat is-sentenza ta' l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell, mogħtija fis-16 ta' Diċembru, 1991, li biha, wara li kkonkludiet li l-Korporazzjoni konvenuta kienet responsabbli għal dak li ġara lill-attur u, għalhekk, kienet responsabbli għad-danni konsegwenzjali, irrevokat l-imsemmija sentenza ta' din il-Qorti u baġtet l-atti lura lil din il-Qorti sabiex tittratta u tiddeċidi fuq it-tieni talba ta' l-attur;

Omissis;

Ikkunsidrat:

Li wara s-sentenza ta' l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell tas-16 ta' Dicembru, 1991, dak li fadal li jsir huwa li l-Qorti tillikwida d-danni sofferti mill-attur minhabba l-inċident li ssuċċeda fid-9 ta' Marzu, 1984;

L-espert kirurgu Charles Sciberras, fir-rapport tieghu (esebit a fol. 58), jiddeskrivi sewwa dak li għadda minnu l-attur in konsegwenza ta' l-inċident lamentat u, wara li ezaminah, wasal għall-konkluzjoni li dan jinsab issa jsofri minn debilitazzjoni permanenti fi grad ta' 20 fil-mija (20%);

Jirriżulta li l-attur kien u għadu impjegat mal-Korporazzjoni konvenuta bhala *skilled labourer*. Fil-fatt, huwa jinsab fil-*Grade B* u, għalhekk, huwa magħdud bhala *skilled labourer*. Qabel l-inċident huwa kien mas-Sezzjoni tal-Gass, fejn kien jagħmel *normal duties*. Wara li korra, għaddewh għal *light duties* f'din l-istess sezzjoni u mbagħad, billi ma kienx hemm xogħol li wiehed jista' jikkwalifika bhala *light*, l-attur gie Ttrasferit għas-sezzjoni tal-*cleaners* biex hemm jagħmel *light work*;

Skond il-“prospett” li jinsab esebit a fol. 155 tal-proċess, il-qligh ta' l-attur għas-sena 1984, ċjoè meta korra, kien hekk:

1984	Basic Pay	Lm1,860.00
	Bonus	Lm116.00
	Allowances/Overtime	Lm27.15

Imbagħad, fis-snin sussegwenti, il-qligh tiegħu baqa' sejjer hekk:

1985	Lm1,860.00	Lm116.00	Nil
1986	Lm1,803.00	Lm116.00	Nil
1987	Lm2,048.00	Lm116.00	Lm658.00
1988	Lm2,040.00	Lm116.00	Lm657.00
1989	Lm2,056.00	Lm116.00	Lm757.00
1990	Lm2,301.00	Lm116.00	Lm854.00
1991	Lm2,418.00	Lm116.00	Lm944.00

Fil-każ taht eżami, għalhekk, għandna bħala fatt stabbilit iċ-ċirkostanza li l-attur, għal matul is-snin kollha li segwew l-annu meta wegġa' ma tilef ebda paga jew hlas ta' *overtime*, anzi, jidher li, fil-każ ta' l-*overtime*, dana żdid konsiderevolment. Għandu jingħad ukoll li l-impjieg prezenti tiegħu mal-Korporazzjoni konvenuta ma jidher bl-ebda mod minaccjat;

B'danakollu, l-attur xorta waħda għandu dritt li jiġi kkompensat minhabba *lucrum cessans*. Wiehed għandu jqis li:

L-attur fadallu hajja lavorattiva (sal-61 sena) b'dizabilità għolja ta' 20%;

Meta wegġa' ta' 31 sena, b'menomazzjoni ta' grad hekk

gholi fuqu, huwa gie li tilef kull possibilità ta' kambjament fix-xoghol tieghu bil-konsegwenti nuqqas ta' miljorament fil-posizzjoni finanzjarja tieghu;

Il-kumpens li huwa jiehu bhal danneggjat ikun definittiv, darba ghal dejjem;

Il-kirurgu nkarigat mill-Qorti biex jistabbilixxi l-grad ta' dizabilità ta' l-attur ma qaghdx joqghod idur mal-lewża; huwa ċcertifika li l-kondizzjoni tieghu tipprekludih milli jaghmel kwalunkwe xoghol li moderatament jinvolvi strapazz;

Ikkunsidrat:

L-attur twieled fil-11 ta' Mejju, 1953 (ara ċertifikat, dokument C). Ghalhekk, jiġi li meta ġara l-incident huwa kellu l-età ta' 31 sena. Illum huwa ghandu 42 sena. Dan ifisser li l-attur ghandu aspettativa ta' hajja lavorattiva ta' tletin sena u li, ghalhekk, tenut kont ta' dak li l-Qrati taghna jsejhu *chances and changes* tal-hajja tal-lum, fil-każ in eżami, huwa ġust li, fl-applikazzjoni tal-metodu ta' komputazzjoni stabbilit fis-sentenza **Butler vs Heard**, ikun applikat *multiplier* ta' hamsa u ghoxrin (25) sena;

Din il-Qorti, ghall-finijiet ta' komputazzjoni tat-telf ta' qligh jew *lucrum cessans*, skond il-metodu msemmi, sejra tikkunsidra li fis-sena 1991 l-attur dahhal *gross* f'paga, *bonus* u *allowance/overtime*, s-somma ta' Lm3,478.00,0 u, in vista tat-tul tal-*multiplier*, il-Qorti jidhrilha li ghandha tiehu bhal medja l-qligh annwu ta' Lm3,800.00;

Biex wiehed jasal, ghalhekk, ghall-ammont dovut lill-attur bhala *lucrum cessans*, wiehed ghandu jimmultiplika l-ammont ta' Lm3,800.00, li gie ffissat bhala l-qligh annwali tieghu,

b'hamsa u għoxrin sena hajja lavorattiva u jiehu għoxrin fil-mija (20%) ta' l-istess u, imbagħad, minn dak li jirriżulta jitnaqqas l-għoxrin fil-mija (20%) bhala *lump sum payment benefit*, kif gie ripetutament stabbilit mill-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna;

Dan il-metodu ta' komputazzjoni għandu jwassal lill-Qorti għas-segwenti:

20% (Lm3,800.00 per annum x 25 sena) = Lm19,000.00

riduzzjoni ta' 20% minhabba l-*lump sum payment* tniżżel is-somma bl-ammont ta' Lm3,800.00 għal = Lm15,200.00

Għalhekk din il-Qorti qiegħda tillikwida l-kumpens dovut lill-attur minhabba d-debilitazzjoni permanenti fi grad ta' 20% li huwa sofra bhala riżultat ta' l-inċident in kwistjoni, fis-somma ta' hmistax-il elf u mitejn lira (Lm15,200);

Għal dawn il-motivi:

Taqta' u tiddeċidi billi tilqa' t-tieni (2) u t-tielet (3) talbiet u hekk tikkundanna lill-konvenut *nomine* jhallas lill-attur is-somma ta' hmistax-il elf u mitejn lira (Lm15,200) dovuta lilu kif ingħad;

L-ispejjeż ta' dan il-ġudizzju jithallsu mill-konvenut *nomine*";

Rat ir-rikors ta' l-appell tal-konvenut *nomine* li bih huwa talab li din il-Qorti joghġobha tirrevoka s-sentenza appellata ta' l-20 ta' Ottubru, 1995 billi tiċhad it-talbiet ta' l-attur, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-attur;

Rat ir-risposta ta' l-attur għall-appell tal-konvenut *nomine* li biha huwa ssottometta li s-sentenza appellata hija ġusta u timmerita konferma;

Omissis;

L-aggravji ta' l-appellant huma s-segwenti:

“Il-fatti juru illi, għalkemm l-attur għandu diżabilità ta' 20%, huwa ma soffra ebda dannu. Anzi, b'konsegwenza ta' l-incident, huwa llum jinsab, kwantu għall-lucrum cessans u damnum emergens, wisq ahjar milli qatt kien qabel;

Wara l-incident, il-Korporazzjoni esponenti nehiet lill-attur mill-*heavy duties* u poġġietu jagħmel *light duties* f'taqsimha fejn qed jaqla' *overtime* konsiderevoli - haġa li ma kienet tigris qatt kieku ma korriex;

Kieku ma korriex l-attur kien jagħmel xogħol iehor u jaqla' wisq anqas. Ghax korra, qed jagħmel xogħol mill-aktar hafif u jaqla' wisq iżjed. Ebda wiehed minn *shabu* ta' żmien l-incident illum ma huwa komdu daqsu jew jaqlagħha daqsu;

L-attur mhux biss ma tilifx l-impjeg tiegħu minhabba diżabilità, imma għadu, hdax-il sena wara l-incident, f'impjeg garantit għall-hajja lavorattiva tiegħu kollha. Mhux biss ma soffriex *lucrum cessans*, anzi, b'mod paradossali, ibbenefika minn lucrum augens;

Il-liġi, ġustament trid li persuna danneggjata, tiġi rizarċita, ċjoè titpoġġa f'sitwazzjoni mhix aghar, kwantu għal-lucrum cessans u damnum emergens, milli kienet qabel l-infortunju. Il-liġi trid li hsara tiġi rizarċita, mhux li l-infortunat jagħmel

investment mid-disgrazzja li ġratlu;

Hija l-umli sottomissjoni ta' l-esponent li, sakemm l-esponent jibqa' fl-impjieg li għandu huwa ma soffra ebda dannu mill-inċident, anzi akkwista vantaġġ sostanzjali. Huwa biss jekk għal kwalunkwe raġuni l-esponent jitlaq l-impjieg tiegħu li l-20% diżabilità tissarraf f' dannu;

Filwaqt li l-azzjoni għad-dikjarazzjoni ta' responsabbiltà kienet f'waqta u tempestiva, l-azzjoni, in kwantu diretta għal-likwidazzjoni tad-danni, hija manifestament intempestiva. Meta u jekk l-attur isofri dannu, ikun il-hin xieraq tal-likwidazzjoni tar-rizarciment;

Illum il-Qorti għandha diversi toroq ġusti quddiemha: (a) jew tiddikjara l-azzjoni intempestiva u tillibera lill-esponent mill-osservanza tal-ġudizzju; (b) jew thalli l-kawża *sine die* riappuntabli jekk u meta l-attur jitlef l-impjieg tiegħu mal-Korporazzjoni esponenti; (ċ) jew tillikwida llum id-dannu pagabbli biss lill-attur jekk u meta jitlef l-impjieg tiegħu;

Altrimenti, din l-Onorabbli Qorti tkun qiegħda tippenalizza lill-Korporazzjoni darbtejn. Hija għa spontanjament irriżarċit kull dannu li seta' soffra l-attur billi tejbtilu l-kundizzjoni tax-xogħol u awmentatlu l-introjtu tiegħu. Jekk l-esponenti jiġu kkundannati jhallsu, huma jkunu qed ihallsu, għat-tieni darba għal dak li għa hallsu spontanjanment;

Is-sentenza appellata tagħmel sens kieku l-attur spiċċa mill-impjieg tiegħu. F'dak il-każ ma hemm l-ebda dubbju li likwidazzjoni tad-danni kienet indispensabbli. Imma, bis-sentenza appellata, kieku l-esponent spiċċa mix-xogħol kien jithallas darba. Għax ma spiċċax, ser jithallas darbtejn!

Multiplier. Bla preġudizzju għas-suespost, l-esponenti ma jistax jaqbel ma' *multiplier* ta' 25 adoperat mill-Ewwel Onorabli Qorti. Dik l-istess Qorti assumiet bir-raġun, li sal-lum l-attur ma sofra ebda *lucrum cessans*. Illum huwa għandu 41 sena u għalhekk il-*multiplier* ma jista' qatt ikun ta' 25 sena. Għal massimu dan għandu jkun ta' 10 għax il-Qrati tagħna qatt ma taw *multiplier* għaż-żmien shih rimanenti tal-hajja lavorattiva”;

Is-sottomissjonijiet ta' l-attur appellat huma s-segwenti:

“Illi mhux minnu li l-esponenti ma bata ebda dannu. Ir-rapport mediku huwa ċar u tond li huwa għandu hajtu kollha għaddejja b'din id-dizabilità. Ovvjament din fiha żvantaġġi biss iżda l-parti l-oħra qieghda b'abilità tipprova tibdel kollox. Difatti tul il-kawża l-parti l-oħra impjegat lill-esponenti fuq xogħol inqas iebes u qieghda tipprova b'dan tohloq l-argument li huwa ġie aktar ivvantaġġjat. Dan huwa żgur argument soffista. Il-ħsara timpedik milli timxi 'l quddiem. Li kieku mhuwiex miġuġh kif inhuwa l-esponenti kien ikun f'posizzjoni li jaqla' ferm aktar flus u dan għax jista' jsib impjieg aktar remunerattiv. Dan ma jistax jagħmlu. Minn fuq il-parti l-oħra qieghda tuża l-progress ekonomiku generali tal-pajjiż biex targumenta li huwa aktar ivvantaġġjat. Bir-rispett kollu argumenti li jmorru dijametrikament kontra r-raġuni u l-loġika. Għalhekk l-Ewwel Onorabli Qorti kienet korretta meta ddeċidiet li l-esponenti għandu dritt għar-risarciment tad-dannu indipendentement mill-manuvrar tal-konvenuti u dan in linea ma' ġurisprudenza kostanti”;

Rat il-verbal ta' l-udjenza tas-17 ta' Marzu, 1998 li bih id-difensur ta' l-appellant talab l-isfilz tad-dokumenti esebiti b'nota a fol. 201 tal-proċess li giet ipprezentata fl-20 ta' Frar, 1998 fil-mori ta' l-appell u l-Qorti rriservat li tipprovdi dwar

dan fi stadju ulterjuri;

Ikkunsidrat dwar din it-talba, illi kif jidher min-nota li biha ġew ešebiti t-tliet dokumenti mmarkati TFA, TFB u TFC rispettivament fil-mori ta' l-appell, inhargu fix-xahar ta' Jannar u Frar tas-sena 1998 diversi applikazzjonijiet għall-postijiet tax-xogħol ġewwa l-Korporazzjoni Enemalta li kienu jfissru żieda fid-dhul tas-salarju ta' l-appellat kieku seta' japplika u f'kull talba għall-applikazzjoni l-appellat jgħid li huwa prekluz mill japplika billi hemm dejjem imsemmi li persuni li għandhom *light duties* ma jistghux japplikaw;

Illi, fil-fehma tagħha, it-talba għall-isfilz tad-dokumenti msemmija m'għandhiex tigi milqugħa peress li l-appellat ma setax jipproduċi d-dokumenti fil-prim'istanza billi dawn ġew maħruġa wara u billi l-Qorti thoss ukoll li d-dokumenti huma utili;

Għalhekk tipprovdi billi tiċhad it-talba in diżamina għall-isfilz tad-dokumenti msemmija;

Id-dokumenti hawn fuq imsemmija mhux kollha espressament jeskludu persuni li għandhom *light duties*, anzi huwa wiehed biss li espliċitament jgħid li l-applikanti ma jridux ikunu b'ċertifikat mediku għal *light duties* (dokument TFC) filwaqt li t-tnejn l-oħra jistipulaw li l-applikanti magħżula jridu joqogħdu għal eżami mediku biex jiġi aċċertat li huma addattati għax-xogħol involut. Dan jimplika li l-appellat jista' jkun eskluż meta joqgħod għall-eżami mediku minhabba d-diżabilità tiegħu;

Il-Qorti thoss li għandha tgħid li anke mingħajr il-prova li saret permezz tad-dokumenti msemmija, huwa ovvjw li d-diżabilità ta' l-appellat tnaqqaslu l-opportunitajiet fid-dinja tax-

xoghol, kuntrarjament ghal dak li qed jissottometti l-appellant;

Mhux korrett dak li qed isostni l-appellant li billi huwa zamm lill-appellat fuq xoghol aktar hafif u qed jaqla' wisq iżjed minn qabel li allura l-appellat ma soffra ebda dannu;

Il-fatt li lllum l-appellat qed jahdem u qed jaqla' aktar milli kien jaqla' qabel korra ma jfissirx li l-appellat ma setax isib opportunitajiet ahjar ta' xoghol kieku ma korriex. Id-dizabilità neċessarjament timplika nuqqas fl-appellat fil-potenzjal tieghu ghax-xoghol mhux biss ma' l-appellant stess iżda ukoll ma' terzi jew anke li jahdem ghal rasu. Wiehed ghandu ragonevolment jassumi li d-dizabilità ma taghtix vantaġġi anzi taghti żvantaġġi bhal ma huwa li wiehed ikollu jibqa' f'impjieg fejn korra, ghax haddiehor li mhux responsabbli ghad-dizabilità ma jkunx ippreparat li joffrilu xoghol alternattiv b'rimunerazzjoni ahjar minn dik attwali, li kien jista' forsi jkun offert kieku ma kellux id-dizabilità;

Il-fatt li l-appellant qed ihallas lill-appellat tax-xoghol li qed jahdem ma jfissirx li allura qed jirrizarċixxi xi danni lill-appellat. Jekk l-appellat qed jaqla' *overtime* konsiderevoli, dan qed jahdem ghalih. Lanqas ma hu korret l-appellant meta jasserixxi li l-appellat hdax-il sena wara l-incident ghadu f'impjieg garantit ghall-hajja lavorattiva tieghu kollha, ghaliex minn imkien ma jirrizulta li din il-garanzija teżisti. Però, kif għa għe rrilevat, id-dizabilità timplika nuqqas ta' opportunitajiet ta' xoghol alternattiv u dan in-nuqqas ta' għażla huwa ta' żvantaġġ u wisq probabbli jikkaguna nuqqas ta' opportunitajiet ta' qligh ahjar f'xoghol addattat ghal min ma ghandux dizabilità fizika, senjatament f'każ ta' xoghol manwali, bhal dak ta' l-attur appellat;

Ghalhekk mhix korretta l-asserzjoni ta' l-appellant li sal-

lum l-attur ma soffra ebda *lucrum cessans*. Minn dan iségwi li lanqas mhu fondat l-aggravju ta' l-appellant dwar il-*multiplier* adoperat fis-sentenza appellata, ghaliex sewwa ghamlet l-Ewwel Onorabbli Qorti li kkunsidrat l-età ta' l-attur meta korra u adoperat *multiplier* ta' 25 sena u mhux, kif qed jissottometti l-appellant li kellha tagħmel li tikkunsidra l-età li għandu llum għall-finijiet tal-*multiplier*, billi skond l-appellant sal-lum l-attur għandu jigi kkunsidrat li ma soffra ebda *lucrum cessans*;

Għal dawn il-motivi tiddecidi billi tichad l-appell tal-konvenut *nomine* u tikkonferma s-sentenza appellata, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-appellant.
